

A Monthly e Magazine
ISSN:2583-2212

April 2024 Vol.4(4), 1423-1425

Popular Article

ઉત્તર ગુજરાતના મુખ્ય ઘાસચારા પાકો પર એક નજર

લી. પરીકુંવર એલ પરમાર

M.VSc. ટેનરી સર્જરી એન્ડ રેડિયોલોજી કામધેનુ યુનિવર્સિટી

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10983344>

ઉત્તર ગુજરાત, તેની વિશિષ્ટ આબોહવા અને ભૂગોળ સાથે, આ પ્રદેશમાં ખેતી અને ખેતીની પદ્ધતિઓને આકાર આપવામાં નોંધપાત્ર ભૂમિકા ભજવે છે. ઉત્તર ગુજરાતમાં શુષ્ક અને અર્ધ શુષ્ક ભૂપ્રદેશનો સમાવેશ થાય છે, જે ઓછા વરસાદ અને છૂટાછવાયા વનસ્પતિઓ દ્વારા વર્ગીકૃત થયેલ છે. આ વિસ્તારોની જમીન રેતાળ હોય છે, જેમાં પાણી જાળવી રાખવાની ક્ષમતા ઓછી હોય છે. ખેડૂતો ઘણીવાર જમીનની ફળદ્રુપતા અને જળ વ્યવસ્થાપન સંબંધિત પડકારોનો સામનો કરે છે. ઉત્તર ગુજરાતની આબોહવા અને ભૂગોળ પાક પસંદગીના નિર્ણયોને પ્રભાવિત કરે છે. ખેડૂતો જુવાર, બાજરી અને કઠોળ જેવા દુષ્કાળ-સહિષ્ણુ પાકો પસંદ કરે છે જે ઉનાળાની ઋતુમાં ગરમ અને સૂકી પરિસ્થિતિનો સામનો કરી શકે છે.

ઉત્તર ગુજરાતમાં આ દરમિયાન અનેક પ્રકારના ઘાસચારો, છોડ અને પાકો છે જે સામાન્ય રીતે પશુધનને ખવડાવવા અને કૃષિ પ્રવૃત્તિઓને ટકાવી રાખવા માટે ઉગાડવામાં આવે છે. અહીં તેમાંથી કેટલાકની સૂચિ અને સંક્ષિપ્ત વર્ણન છે:

જુવાર:

જુવાર એ ઉત્તર ગુજરાતમાં મુખ્ય ઉનાળુ પાક છે, જેનો ઉપયોગ માનવ વપરાશ અને પશુધન બંને માટે થાય છે. જુવારની ડાળીઓ અને પાંદડાઓ પણ તેમના ઉચ્ચ પોષક તત્વોને કારણે પ્રાણીઓ માટે ચારા તરીકે ઉપયોગમાં લેવાય છે. જુવાર કાર્બોહાઇડ્રેટસથી સમૃદ્ધ છે, પ્રોટીનમાં મધ્યમ છે અને તેમાં ફોસ્ફરસ અને કેલ્શિયમ જેવા આવશ્યક ખનિજો છે. તે ડેરી પ્રાણીઓને ઊર્જા પૂરી પાડે છે અને શરીરની સ્થિતિ જાળવી રાખવામાં મદદ કરે છે.

બાજરી:

બાજરી આ પ્રદેશનો અન્ય આવશ્યક ઉનાળુ પાક છે. તે દુષ્કાળ-પ્રતિરોધક છે અને ગરમ-સૂકી સ્થિતિમાં સારી રીતે ઉગે છે, જે ઉનાળાના મહિનાઓમાં ખેતી માટે યોગ્ય બનાવે છે. જુવારની જેમ, બાજરીની ઠાંડી અને પાંદડા પશુધન માટે મૂલ્યવાન ચારો છે. બાજરી ની પોષક રૂપરેખામાં જુવાર જેવી જ છે, જેમાં ઉચ્ચ કાર્બોહાઇડ્રેટ

1423

અને મધ્યમ પ્રોટીન સ્તર છે. તે ફાઇબરનો સારો સ્ત્રોત પણ છે, જે ડેરી પ્રાણીઓમાં સ્વસ્થ પાચનને પ્રોત્સાહન આપે છે.

મકાઈ:

ઉત્તર ગુજરાતમાં ઉનાળુ પાક તરીકે મકાઈની ખેતી કરવામાં આવે છે. તે પાંદડા, દાંડીઓ અને ડોડા ના રૂપમાં ચારો પૂરો પાડે છે. મકાઈનું સાઈલેજ એ ડેરી પશુઓ અને અન્ય પશુધન માટે સારો ખોરાક છે. મકાઈમાં સારા પ્રમાણ માં સ્ટાર્ચના હોય છે, જે તેને ઊર્જાનો ઉત્તમ સ્ત્રોત બનાવે છે. જો કે, જુવાર અને બાજરીની સરખામણીમાં તેમાં પ્રોટીન ઓછું હોય છે.

ઘાસચારો જુવાર (જમ્બો અથવા હાઇબ્રિડ નેપિયર):

ચારા જુવાર, જેને જમ્બો નેપિયર અથવા હાઇબ્રિડ નેપિયર ગ્રાસ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તે ખાસ કરીને ઉચ્ચ ઉપજ ધરાવતા ચારા પાક તરીકે ઉગાડવામાં આવે છે. તે પોષક તત્વોથી ભરપૂર છે અને પશુધન માટે સારી સ્વાદિષ્ટતા ધરાવે છે. ખેડૂતો મોટાભાગે તેમના પ્રાણીઓ માટે ઉનાળાના ઘાસચારાની માંગને પહોંચી વળવા માટે તેની ખેતી કરે છે. ચારો જુવાર તેના ઉચ્ચ પોષક મૂલ્ય માટે જાણીતો છે, જેમાં પ્રોટીન, ફાઇબર અને આવશ્યક ખનિજોનો સમાવેશ થાય છે. તે ડેરી પ્રાણીઓ માટે સંતુલિત આહાર પૂરો પાડે છે, દૂધ ઉત્પાદન અને એકંદર આરોગ્યને ટેકો આપે છે.

રજકો:

રજકો એ કથોળ વર્ગનો બારમાસી પાક છે. તે ઉત્તર ગુજરાતની ઉનાળાની આબોહવા માટે સારી રીતે અનુકૂળ છે અને પશુધનના ખોરાક માટે પ્રોટીનનો મૂલ્યવાન સ્ત્રોત છે. રજકો ઘાસ ચારા તરીકે વધુ લોકપ્રિય છે. રજકો પ્રોટીન, વિટામિન્સ અને ખનિજો થી ભરપૂર છે, જે તેને ડેરી પ્રાણીઓ માટે સૌથી વધુ પૌષ્ટિક ચારા વિકલ્પોમાંથી એક બનાવે છે. તે ઉચ્ચ દૂધ ઉત્પાદન અને એકંદર પશુ આરોગ્યને ટેકો આપે છે.

ચૌળી:

ચૌળી એ એક કઠોળ પાક છે જે સામાન્ય રીતે ઉત્તર ગુજરાતમાં ઉનાળુ ઘાસચારાના પાક તરીકે ઉગાડવામાં આવે છે. તે તેના ઉચ્ચ પ્રોટીન અને જમીનમાં નાઇટ્રોજનને વધારવા ની ક્ષમતા માટે વખણાય છે. કાઉપીના (ચૌળી) વેલા અને પાંદડા પશુધનને ખવડાવવામાં આવે છે, જે જમીનને પોષણ અને નાઇટ્રોજન સંવર્ધન બંને પ્રદાન કરે છે.

ગુવાર:

ગુવાર એ દુષ્કાળ-સહિષ્ણુ કઠોળનો પાક છે, જેને કઠોળ અને ચારા માટે ઉગાડવામાં આવે છે. ગુવારના છોડના પાંદડા અને શીંગોનો ઉપયોગ પ્રાણીઓ માટે ચારા તરીકે થાય છે. વધુમાં, ગુવાર પાકના અવશેષો જમીનના સ્વાસ્થ્ય માટે ફાયદાકારક છે કારણ કે તે જમીનની રચના અને ફળદ્રુપતા સુધારે છે.

સેસબાનિયા (ધાંચા):

સેસબાનિયા એ ઝડપથી વિકસતો કઠોળ છોડ છે જે ઉત્તર ગુજરાતમાં લીલા ખાતરના પાક અને ચારા તરીકે ઉગાડવામાં આવે છે. તે નાઇટ્રોજન સાથે જમીનને સમૃદ્ધ બનાવવાની અને ઉનાળાની ઋતુ દરમિયાન પશુધન માટે પૌષ્ટિક ચારો પૂરો પાડવાની ક્ષમતા માટે જાણીતું છે.

ઉત્તર ગુજરાતની આબોહવા અને ભૂગોળ, ખેતી માટે પડકારો અને તકો બંને રજૂ કરે છે. પ્રવર્તમાન પર્યાવરણીય પરિસ્થિતિઓને અનુકૂળ કરીને અને ટકાઉ કૃષિ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરીને, પ્રદેશના ખેડૂતો તેમની ખેતીની કામગીરીમાં ઉત્પાદકતા અને સ્થિતિસ્થાપકતા વધારી શકે છે.

